

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології
Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ДІАЛЕКТОЛОГІЧНА ПРАКТИКА»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література)»

Спеціальність А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
української мови
протокол № 1 від «26» серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Діалектологічна практика»
Викладач (і)	доцент Бігусяк Михайло Васильович
Контактний телефон викладача	+380506112037
Е-mail викладача	mykhailo.bihusiak@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Денна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.ua/
Консультації	Упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Діалектологічна практика покликана розширити знання про народнорозмовну мову, багатство народних традицій полідіалектного Прикарпатського краю. Під час практики відбувається актуалізація знань, набутих при вивченні курсу «Українська діалектологія». Студенти здобувають досвід збирання, записування відповідних діалектологічних матеріалів, їх систематизування та лінгвістичної інтерпретації. Практика є важливим етапом формування майбутніх філологів, дозволяє використовувати набуті методи роботи на уроках української мови, народознавства.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Головною метою практики є дослідження сучасного стану живого говіркового мовлення Прикарпатського ареалу, де побутують добре збережені звичаї та обряди. Студенти-практиканти збирають відповідні діалектні матеріали, передають їх на письмі за допомогою фонетичної транскрипції, впорядковують їх, набираючи при цьому умінь та навиків роботи з діалектними текстами, праці з інформаторами, окремих навиків науково-дослідної роботи. У процесі практики студенти відстежують характерні особливості взаємодії української літературної мови і територіальних говорів та говірок, набувають необхідних знань та методичних навиків для майбутнього викладання шкільних курсів української мови та літератури в умовах активної діючих діалектів південно-західного наріччя.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Інтегральна компетентність</u> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.</p>	
<p><u>Загальні компетентності:</u> ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії й реалізації її у професійній діяльності. ЗК 4. Здатність бути креативним, застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях. ЗК 5. Здатність вільно і грамотно, усно та письмово спілкуватися державною мовою, утверджувати національні гуманістичні ідеали, мовне й культурне багатство України. ЗК 9. Здатність працювати в колективі, мотивувати досягнення мети, приймати раціональні рішення, створювати психологічно позитивний клімат, діяти на базисних міркувань, готовність брати ініціативу на себе. ЗК 12. Здатність виконувати власне дослідження на належному рівні. ЗК 13. Здатність діяти соціально та свідомо.</p>	
<p><u>Фахові компетентності:</u> ФК 2. Здатність формувати в учнів предметні компетентності. ФК 7. Здатність до реалізації виховної функції під час навчання. ФК 9. Здатність розглядати літературні тексти, явища і факти в контексті української та світової культури, виявляти специфіку літературних напрямів, течій, шкіл; уміти аналізувати індивідуально-авторський стиль окремих письменників. ФК 10. Здатність зберігати і примножувати мистецько-культурні цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної сфери. ФК 12. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному,</p>	

європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації навчально-виховних цілей.

Програмні результати навчання:

ПРН 6. Мати творчо-критичне мислення, творчо використовувати різні теорії й досвід (вітчизняний, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.

ПРН 7. Уміти працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), віднаходити, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРН 9. Володіти різними видами аналізу художнього твору, визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 21. Забезпечувати дотримання правил академічної доброчесності у власній навчальній, науковій, педагогічній діяльності.

ПРН 23. Здатність аналізувати й вирішувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів, визначати власну соціокультурну позицію в полікультурному суспільстві, бути носієм і захисником національної культури.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
	90
лекції	
практичні заняття	
самостійна робота	90

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна/ Вибіркова
2	А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями) Предметна спеціальність А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)	2	Нормативна

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість годин		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота

I. Організаційна частина

Настановча нарада, на якій студенти ознайомлюються з Програмою діалектологічної практики, із змістом і формою звітності.			2
--	--	--	---

II. Основна частина.

1.Історико-етнографічна характеристика поселення.			4
2.Методика роботи з інформаторами, знайомство з ними (вік, стать, освіта, рід занять).			4
3.Методика збирання діалектного матеріалу з фонетики, лексики, граматики			20
4.Духовна культурна спадщина і її збереження. Народні звичаї, традиції, свята, обряди. Опитування інформаторів за спеціально розробленим питальником (відповідно до методичних рекомендацій 2008). Збір та			20

запис текстів на аудіо-, відео носії.			
5. Ознайомлення з матеріальною культурою: землеробство, тваринництво, рільництво, будівництво. (Запис здійснюється відповідно до Програми для збирання матеріалів до Атласу говірок Івано-Франківщини – 2011 р.).			20
6. Упорядкування й аналіз зібраного матеріалу.			15
7. Підготовка презентації – звіту.			3
III. Підведення підсумків практики.			
Підсумкова нарада. Узагальнення результатів практики.			2
	ЗАГ.		90
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Максимальна сума балів за практику становить – 100 балів. Мінімальна кількість балів для зарахування практики – 50 балів. Загальна кількість 100 балів включають: 10 балів – історико-етнографічна характеристика поселення; 20 балів – фотографії та ілюстрований матеріал, що засвідчує роботу студента; 50 балів – зібраний діалектний за транскрибований матеріал відповідно до питальника; 20 балів – висновки і презентація результатів.		
Вимоги до письмової роботи	Здобувачі освіти мають скласти паспорт населеного пункту; зібрати та систематизувати діалектні тексти; долучити фото, відео, аудіо; підсумувати результати проведеної роботи і підготувати висновки.		
Самостійна робота	Максимальна оцінка – 100 балів		
Умови допуску до підсумкового контролю	Наявність матеріалів: історико-етнографічна характеристика поселення; фотографії та ілюстрований матеріал, що засвідчує роботу студента; діалектний затранскрибований матеріал відповідно до питальника.		
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік – захист практики.		
7. Політика навчальної дисципліни			
<p>Виконання письмових завдань у процесі проходження практики є обов'язковим для всіх здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Неприпустимими є плагіат та списування. Інформація щодо результатів виконаних робіт, оцінки в цілому надається кожному здобувачеві вищої освіти індивідуально та відображається в електронному журналі. Загальні результати практики обговорюються на підсумковій нараді.</p> <p><u>Академічна доброчесність.</u> Взаємодія із здобувачем вищої освіти ґрунтуються на основі положень нормативно-правових документів та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (http://surl.li/vystzz), Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (http://surl.li/fhjkejz), Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (http://surl.li/qwibaw), Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (http://surl.li/lympni).</p> <p>Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (http://surl.li/rokxqk).</p>			
8. Рекомендована література			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Атлас української мови. К., 1984. Т. 1; 1988. Т. 2; 2001. Т. 3. 2. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. Київ, 1980. 246 с. 3. Бігусяк М. В. Діалектне членування говірок Прикарпатського ареалу в лінгвістичних студіях 			

- першої третини ХХ століття. *Українознавчі студії*. Івано-Франківськ, 2018, 2019. С. 59–69.
4. Бігусяк М. В. Діалектне членування говорів Прикарпаття у лінгвістичних студіях ХІХ століття. *Славістичні студії. Етнолінгвістика і міжкультурна комунікація* 5. Люблін: Вид-во Люблінського Університету Іоана Павла ІІ, 2018. С. 35–41.
  5. Бігусяк М. В. Діалектні ад'єктиви та народні порівняння в номінації зовнішніх та внутрішніх рис людини в говірці села Тюдів Косівського району Івано-Франківської області. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. Ужгород: ПП Данило С. 2023. Вип. 2 (50). С. 28–33.
  6. Бігусяк М. В. Лінгвогеографічне дослідження говорів Івано-Франківщини. *Вісник Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. Серія: Філологія*. Івано-Франківськ, 2012. Вип. ХХХІІ – ХХХІІІ. С. 13–18.
  7. Бігусяк М. В. Тексти як джерело дослідження говірок Івано-Франківщини: історіографія та перспективи розвитку. *Діалектні тексти в синхронії та діахронії: текст як джерело лінгвістичних студій*. Київ: КММ, 2015. 504 с.
  8. Бідношия Ю. Діалектні тексти із села Криворівня Верховинського району Івано-Франківської області. *Діалектологічні студії 5: Фонетика, морфологія, словотвір*. Львів, 2005. С. 327–331.
  9. Булаховський К. Мова, що стала світовим трендом. Факти про українську мову, яких ви не знали. Львів: Априорі, 2025. 2-е вид. 120 с.
  10. Голянич М. Особливості реалізації прагматичних компонентів значення в діалектному дискурсі. *Прикарпатський Вісник Наукового Товариства ім. Шевченка. Слово*. Івано-Франківськ, 2023. № 18 (69). С. 34–44.
  11. Гримашевич Г. І. Українська діалектологія в контексті сучасних напрямів лінгвістики. *Актуальні проблеми мовознавства та лінгвометодики в умовах війни в Україні: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (з міжнародною участю), 21 лютого 2023 року*. 2023.
  12. Ґрещук В. В. Діалектна диференціація: регіональний аспект. *Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект*: монографія. Київ-Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2006. С. 55–78.
  13. Ґрещук В. В. Південно-західні діалекти в українській художній мові. Нарис. Івано-Франківськ: ПНУ, 2010. 303 с.
  14. Діалектологічна практика: методичні рекомендації для студентів / укладач М. Бігусяк. Івано-Франківськ: ПНУ, 2008. 35 с.
  15. Діалектологічна практика: методичні рекомендації до проведення діалектологічної практики для студентів 2-го курсу ОР бакалавр спеціальностей “035 Філологія 035.01 Українська мова і література”, “014 Середня освіта 014.01 Українська мова і література денної та заочної форм навчання” / укладачі проф. В. Ґрещук, доц. В. Ґрещук. Івано-Франківськ, 2019.
  16. Кононенко В. І. Побутово-розмовне мовлення галичан. *Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект*: монографія. Київ-Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2006. С. 97–114.
  17. Лесюк М. П. Мовний світ сучасного галицького села (Ковалівка Коломийського району). Івано-Франківськ, 2008.
  18. Панцьо С. Є., Наливайко М. Навчальна практика з діалектології: навчальний посібник. Тернопіль: ТНПУ, 2012. 122 с.
  19. Програма для збирання матеріалів до Атласу говірок Івано-Франківщини. Методичні рекомендації для студентів до курсу “Українська діалектологія”. Укладач М. В. Бігусяк. Івано-Франківськ: ПНУ, 2011. 62 с.
  20. Рябець Л. Українська діалектологія як навчальна дисципліна: традиції і новаторство. *Філологічні діалоги*. 2023. № 9. С. 137–143.
  21. Скарби українських говорів: тексти про борщ. Львів, 2019. 320 с.

22. Студії з діалектології: матеріали і дослідження. Київ, 2017. Вип. 1. 264 с.
23. Суховій О.О. Українська діалектологія: навч. посібник для практичних занять. Київ: Фенікс, 2014. 216 с.
24. Українські говірки південно-західного наріччя. Тексти. Львів: ЛНУ, 2005. 238 с.
25. Шеремета Н., Коваленко Н. Навчальна практика з діалектології: навч. посібник. Кам'янець-Подільський, 2003. 84 с.
26. Шеремета Н. Польові методи збирання говіркових особливостей та соціолінгвістичних даних: особливості застосування. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів 12-13 березня 2025 року. Кам'янець-Подільський, 2025. Випуск 24. С. 712–713.
27. Шеремета Н. П., Каленюк С. О. Українська діалектологія: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня “Рута”», 2023. 166 с.

Викладач
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови

Михайло БІГУСЯК